

Ett Sokratiskt samtal i CPS-arbete

Karin Utas Carlsson har fått detta av en specialpedagog på Karl Johansskolan 2012, Elisabeth Stigert. Vet inte varifrån det kommer. För övrigt har Tulsa Jansson i boken *Livskunskap för livskvalitet* Sevéus, Ekskåret, Forum Livskunskap, 2013 (en antologi redigerad av Utas Carlsson, K., Nordén, C. och Sevéus, V.) skrivit om sokratiska samtal i kapitlet "Filosofi i skolan", Detta kapitel finns för övrigt i Tulsas egen bok *Du har svaren! Filosofi till vardags*, Brombergs, 2012.

Ett sokratiskt samtal kännetecknas av ett gemensamt utforskande av "ett problem" i dialog. Ett problem är något vi tillsammans vill tänka runt – problematisera. Alla i samtalet får uttrycka sina egna tankar, inga rätt eller fel. Samtalet kännetecknas av en jämn maktbalans och en värdeneutral ton. Kännetecknande är även lyssnandet och att flera möjliga svar finns. I samtalet är man beredd på att ompröva och kanske ändra sin åsikt.

Samtalen är inspirerade av Sokrates sätt att få antikens greker att tillsammans igenom dialog tänka djupare kring de stora livsfrågorna. Det är i dialogen vi kan komma överens, genom dialog kan vi lösa problem. Även Vygotskijs syn på lärande som en social process, vilken utvecklas i mötet mellan två eller flera personer, stämmer med ett sokratiskt samtal. Tankar och idéer utbyts och detta förändrar och utvecklar vår bild av världen. Våra tankar och idéer förändrar också den vi möter.

Modell: Problemet presenteras, "läggs på bordet" på ett respektfullt, värdeneutralt sätt. Nyfikna, sokratiska frågor ställs för att vidga problemet. Vi vill förstå mer, ta in olika perspektiv. Vi lyssnar, analyserar och reflekterar utan att vara lösningsinriktade.

Det sokratiska samtalet blir en modell där eleverna stimuleras till djupare tänkande där ett problem kan vändas och vridas på och där eleven är delaktig i samtal och i lösningar som prövas. Samtalet och processen är det viktiga.

Sokratiska frågor (Öppna frågor, Nyfikenhetsfrågor) i CPS-arbete

De sokratiska frågorna kräver ett lyssnande i samtalet för att vi ska kunna förstå mer och lägga våra egna tolkningar åt sidan. Frågorna ska hjälpa oss vidare mot en gemensam förståelse av problemet, något gemensamt som vi tänker om. Frågorna ska bjuda in eleven till att utforska problemet tillsammans med pedagogen eftersom problemet ägs av båda.

- Kan du berätta...?
- Vad menar du...?
- Skulle du kunna ..?
- Om fröken gjorde så här... hur skulle...?
- Är det alltid...?
- Kan du ge exempel...?

- På vilket sätt...?
- Hur ska vi tänka...?
- Kan det ibland vara så att det är...?
- Hur ser du på... nu?
- Hur skulle det kunna bli på ett annat sätt...?
- Har jag förstått dig rätt...?
- Kan det vara på något annat sätt...?
- På vilket sätt...?
- Hur menar du...?
- Hur blev det...?
- Vad tänker du nu...?
- Hur ser du på ...nu...?
- Om det var så här...?
- Vad är bra...?
- Är det något som du...?
- Om du skulle ändra på...?
- Vad känns viktigt för dig...?
- Kan man se på problemet på...?
- Kan vi titta på det tillsammans?
- Vad vill du börja med?
- Om du fick välja/önska...?
- Vad är det värsta...?
- Känner du till...?
- Känner du igen...?
- Vill du att jag ska...?

- Är det ok för dig...?
- Kan du berätta mer...?
- Skulle du vilja...?
- Har du glömt något...?
- Vad skulle hända om du/vi inte...?
- Hur påverkar det...?
- Har jag förstått dig rätt när ...?
- Är det alltid så...?
- När är det på ett annat sätt...?

Detta är några exempel på sokratiska frågor som lätt kan anpassas till samtalet. Frågorna ger oss möjlighet att visa empati och förståelse och eleven blir mer aktiv i sitt berättande. Att tänka på är att inte "avfyra" frågor utan verkligen tillåta lyssnande och reflektion och följdfrågor, verkligen vara nyfiken och tillsammans utforska problemet. Se det som en process, arbeta med ett problem i taget, pröva lösningar ni gemensamt kommit fram till.

Öva!